

Historia 2 J

1. Powstanie Chmielnickiego.

W 1646 r. sejm nie zgodził się na wojnę z Turcją, którą planował Władysław IV. Wywołało to rozgoryczenie Kozaków, którzy liczyli na łupy. Wrzenie wykorzystał Bohdan Chmielnicki, który doznawszy osobistej krzywdy od polskiego szlachcica, rozpoczął przy wsparciu Tatarów powstanie w 1648 r. Po zwycięstwach nad Żółtymi Wodami i pod Korsuniem objęło ono całą Ukrainę. Sytuacja stała się dramatyczna po śmierci króla. Kozacy zwyciężyli pod Piławcami, oblegali Lwów i Zamość. Nowy władca, Jan Kazimierz był zwolennikiem porozumienia. Doszło do niego pod Zborowem w 1649 r. Polacy zwyciężyli w 1651 r. pod Beresteczkiem, a nowa ugoda w Białej Cerkwi zmniejszyła ich uprawnienia. Kozacy wygrali pod Batohem w 1652 r., a kolejna ugoda potwierdzała warunki spod Zborowa. W 1654 r. starszyzna kozacka podpisała ugodę w Perejasławiu, na mocy której Ukraina podporządkowała się Rosji. Wojska moskiewskie weszły na Ukrainę i Litwę. Tymczasem Chmielnicki pertraktował z naszymi wrogami, którzy dążyli do rozbioru (nie doszło do niego). Hetman zmarł w 1657 r., a jego następca, Jan Wyhowski, zgodził się na nową ugodę w Hadziaczu w 1658 r. Na jej mocy miała powstać Rzeczpospolita Trojga Narodów. Wówczas Rosjanie obalili Wyhowskiego i wszczęli walki. Rozejm podpisano w Andruszowie w 1667 r. Ukraina została podzielona – jej lewobrzeżną część z Kijowem włączono do Rosji.

2. Potop szwedzki.

W 1655 r. Rzeczpospolita znalazła się w bardzo trudnym położeniu. Osłabiona powstaniem Chmielnickiego, wojną z Rosją o Ukrainę, rozdarta konfliktami między królem Janem Kazimierzem, a jego przeciwnikami, została zaatakowana przez Szwedów. Przebieg walk o panowanie nad Bałtykiem w czasie potopu szwedzkiego – tekst w podręczniku od 262 strony.

W 1660 r. podpisano pokój w Oliwie na mocy którego Jan Kazimierz między innymi zrzekł się praw do korony szwedzkiej i roszczeń wobec Inflant. Do układu dołączono traktaty welausko – bydgoskie z 1657 r, które zapewniły Hohenzollernom suwerenność w Prusach Książęcych. W czasie potopu podjęta została próba rozbioru Polski – układ z Radnot z 1656 r. Skutki tej tak zwanej II wojny północnej były wyjątkowo tragiczne dla Rzeczypospolitej.